

EDUCATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Irina PETROI (STOICHESCU)
M.A. Constantin Brancusi University of Targu-Jiu
Teacher - Technical College Mătășari
iry_stoichescu@yahoo.com

Abstract: *Globalization is an undeniable phenomenon today, which deeply affects States' systems. In its present meaning, the term of globalization arose from the recognition that the world is in a process through which it will become a sort of "global village" or, at least, a single economic system, political and socio-cultural. Therefore, the implications of the phenomenon for education are serious and irrefutable.*

Cuvinte-cheie: globalization, education, e-learning, research, institution.

Introducere

O parte dintre cercetările întreprinse asupra implicațiilor fenomenului globalist în educație încearcă să demonstreze că însuși fundamentul acesteia este zguduit din temelii. Sunt teorii, precum este aceea a lui J. Donald, care afirmă că globalizarea economică și revoluția informațională au schimbat radical natura procesului de predare-învățare, promovând dezinstituționalizarea acestuia. Diversificarea și fragmentarea, specifice societăților globale, ar duce la anularea idealurilor educaționale naționale, care vor fi limitate la a răspunde cerințelor economice în condițiile competiției globale. Rețelele virtuale de învățare, concurente cu educația tradițională, ar putea duce la transformarea radicală a școlii, reducând activitatea acesteia la certificarea competențelor individuale.

Un efect evident al globalizării l-a reprezentat tendința de internaționalizare a educației, transpusă în mobilitatea elevilor, a studenților și cadrelor didactice (prin programele Uniunii Europene - Erasmus, Lingua, Petra, Comett, Tempus, Alpha, Comenius, Leonardo), precum și în tendința decidenților de a împrumuta modele de reformă educațională, care sunt, astăzi, o realitate incontestabilă.

Dimensiunea internațională a curriculum-ului a fost încurajată în numeroase state. Uniunea Europeană a stimulat cooperarea în domeniile cercetării educaționale și bilingvismul, ca răspuns la exigențele lumii contemporane.

Schimbările de opinie între decidenții educaționali au fost sistematic susținute de organizații internaționale precum OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training), UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation), WB (World Bank). Reformele educaționale din întreaga lume sunt asistate de experți străini, care aduc în discuție experiențele naționale în domeniul educațional. Sistemul standardelor educaționale pare a se generaliza

tocmai ca efect al schimbului de opinii dintre specialități și ca urmare a descentralizării curriculare, coroborate cu nevoia de control asupra performanțelor actorilor educaționali.

Tehnologia informațională și independența de contextul spațio-temporal

Tehnologiile informaționale și comunicaționale (e-mailul, internetul, video-conferințele) au creat alternativa plauzibilă a e-learningului. Tehnologia informațională creează posibilitatea ca studiile superioare și uneori cele liceale să fie independente de contextul spațio-temporal. Modelele de educație la distanță câștigă popularitate, mai ales în rândul studenților non-tradiționali (care vor să evite determinismul spațio-temporal) și a celor care fac studii concomitent cu implicarea în activitatea profesională.

Pericolul dezinstituționalizării, cel puțin la nivelul școlii elementare, este totuși o exagerare, ca și ipoteza înlocuirii totale a profesorului de învățarea asistată pe calculator și software-ul educațional sau a înlocuirii școlii tradiționale cu cea virtuală. Deprinderile elementare de muncă intelectuală trebuie dobândite și aici rolul unui profesor bun este incontestabil.

Susținerea instituțiilor educaționale de către organizații profesionale sau non-guvernamentale este o tradiție în întreaga lume, iar investirea părinților cu posibilitatea și puterea de a alege parcursul educațional al copiilor este firească în multe state. Oportunitățile de școlarizare sunt însă din ce în ce mai diverse, prin privatizarea educației publice. Statele care permit școlarizarea în sistem privat, condiționează acreditarea instituțiilor prin respectarea finalităților educației specifice, a curriculum-ului național și a standardelor, dezvoltând în același timp un sistem perfectibil de control și supraveghere a acestora. Multe școli își asumă responsabilitatea obținerii unor fonduri extrabugetare, cu scopul de a-și îmbunătăți calitatea dotărilor cu echipamente și de a facilita formarea continuă a cadrelor didactice. Școala/universitatea antreprenorială funcționează în unele state ca răspuns la formulele de finanțare implemetate de guvernele naționale. Aceste evoluții sunt asociate frecvent cu procesul de descentralizare decizională și financiară a sistemelor educaționale, precum și cu autonomia acestora.

Organizațiile internaționale promovează politicile educaționale transnaționale, incluzând în agendele lor preocupări privind dimensiunile internaționale/globale ale educației. Politicile acestora depind în mare măsură de resursele financiare pe care le pun la dispoziția decidenților și practicienilor în domeniul educației, precum și de proveniența acestora. Sunt organizații precum UNICEF, care supraviețuiește prin fonduri guvernamentale și donații private, inițiind campanii pentru apărarea drepturilor copiilor (raportul anual *The State of World's Children*); UNESCO, organizație care promovează valori democratice, contribuind la pacea și securitatea lumii, militând la colaborarea între națiuni în domeniile educației, științei, culturii, justiției și susținând drepturile omului liber, indiferent de rasă, gen, limbă sau religie¹, Banca Mondială – organizație interguvernamentală și agenție specializată a ONU, cu statut special în rândurile celor care finanțează reformele educaționale și care promovează internaționalizarea educațională (primul raport, din 1995 s-a numit *Policies and Strategies for Education: A World Bank Review*). În sfera educației, Banca Mondială susține descentralizarea decizională și financiară în sistemele educaționale, oferind împrumuturi, dar are în vedere și protejarea grupurilor dezavantajate. Controlul parental și comunitar asupra calității educației constituie factorii-cheie ai

¹ Raportul despre educația secolului XXI, elaborat sub conducerea lui Jacques Delors, 1996.

descentralizării, ca și creșterea responsabilității actorilor educaționali. „Prioritățile educaționale trebuie stabilite în raport cu rezultatele analizei economice, cu standardele propuse și cu performanțele educaționale stabilite în urma evaluării.”¹

Creșterea schimburilor educaționale, internaționalizarea curriculum-ului, schimbările produse sub impactul spirit al tehnologiilor informaționale și comunicaționale sunt realități incontestabile ale lumii contemporane, pe care le oferim ca argumente în sprijinul afirmației că fenomenul globalizării este o realitate mondială. Se dezvoltă noi instrumente de educație, apar produse educative noi, de la metodologii până la programe destinate formării unor comportamente, prin lărgirea câmpului de cunoaștere a participantului în program, după modelul activităților desfășurate cu angajații marilor firme. Se dezvoltă în școli programe de protecție a mediului natural și social, de formare de lideri, de dezvoltare a calității antreprenoriale, care presupun în primul rând atitudini noi: lupta împotriva discriminării, acceptarea multiculturalismului, schimbul intercultural, respectarea drepturilor fiecăruia la existență și împlinire profesională. Elevii vor învăța să învețe, să găsească informațiile necesare, să utilizeze mijloacele moderne de investigare a informației, să proiecteze un traseu propriu de carieră încă din perioada școlii. Profesorul nu va mai fi pregătit în spirit enciclopedist, pentru că important nu este volumul cunoștințelor de transmis, ci modul în care acesta își ghidează elevii către înțelegerea unor metodologii de investigare proprii, către scopul care corespunde nevoilor și aspirațiilor individuale. Rolul profesorului va fi hotărâtor pe linia formării gândirii critice, laterale, complexe, analitice, pe care elevii o vor folosi pe toată durata vieții. De fapt, metodele de învățare, de predare și de evaluare în cazul învățării pe tot parcursul vieții propun un model diferit față de cel tradițional, în care rolurile actorilor principali - profesori și elevi - au fost regândite.

Rolul educației în dezvoltarea individului și a societății

Educația are rol fundamental în dezvoltarea individului și a societății, fiind „unul dintre principalele mijloace disponibile pentru a cultiva o formă de dezvoltare umană mai adâncă și mai armonioasă”² și nu „un remediu miraculos sau o formulă magică ce ar permite deschiderea porților spre o lume în care toate idealurile să poată fi atinse.”³

În acest sens pilonii fundamentali ai educației: „a învăța să știi“, „a învăța să faci“, „a învăța regulile conviețuirii“ și „a învăța să fii“ primesc noi conținuturi formative și impun noi strategii de predare-învățare-evaluare.

„A învăța să știi“ se poate concretiza, în primul rând prin crearea condițiilor de educație specifice societății cunoașterii, pentru fiecare locuitor al planetei. Se va avea în vedere înțelegerea propriului destin și a esenței ființei umane în vederea adoptării unui comportament demn, sociabil și responsabil. Educatorii, prin maniera generală de concepere, organizare și desfășurare a educației și a fiecărei componente specifice, vor cultiva în rândul educaților sentimentul necesității accesului la cele mai semnificative cuceriri ale umanității în calitate de permanenți prieteni ai științei pentru toți.

¹ Nicoleta Laura, Popa, *Educație și globalizare. Realitate sau speculație?*, în „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza»” Iași, 2001-2002, p.49;

² Cătălin Zamfir, *O analiză critică a tranziției*, Editura Polirom, Iași, 2004, P. 121;

³ Carmen Bulzan (2007), *Sociologia educației contemporane*, ed. Universitaria, Craiova, p. 230.

„A învăța să faci“ nu poate fi disociat de primul pilon și exprimă dimensiunea comportamentală, practică a conduitei educaților, punându-se la dispoziție o concepție și obligațiile generale capabile de a orienta comportamentul spre întemeierea unor relații de comuniune umană generată, indiferent de cel cu care se intră în anumite raporturi de comunicare sau de activitate practică. În acest fel se va putea realiza trecerea de la o atitudine excesiv personală și subordonată intereselor comunității locale sau naționale, la o conduită deschizătoare de raporturi specifice relațiilor cu alte comunități de pe diferite meridiane ale globului. Pentru realizarea într-un cadru de normalitate și eficiență a acestei cerințe, educația va asigura dezvoltarea calităților și capacităților de a comunica, a abilității de a lucra în etape cu alții, indiferent dacă acești alții înseamnă semeni de pe diferite meridiane ale planetei. Mai mult decât atât, educația le va forma oamenilor competențe în gestionarea conflictelor și stabilirea unor relații stabile de cooperare și înțelegere, noi atitudini sociale cu impact în armonizarea relațională, internațională.

În acest sens educația va asigura formarea și perfecționarea unor noi aptitudini sociale, care vor ocupa un rol prioritar față de cele ocupaționale care vor trece pe locul secund.

Pentru realizarea cerințelor întemeierii și promovării noilor tipuri de relații sociale internaționale, educația trebuie să-și amplifice posibilitățile pentru a-i învăța pe educați regulile conviețuirii.

Formarea atitudinilor, aptitudinilor și cunoștințelor necesare descoperirii pas cu pas a celuilalt, a înțelegerii diversității rasei umane și a necesității conștientizării similitudinilor dintre oameni și a interdependențelor acestora devin obiective specifice integrării la cerințele societății globale. Desigur foarte importante rămân efortul și capacitatea de a te cunoaște pe tine însuși, ca o condiție pentru a-l putea cunoaște pe celălalt și a putea privi lumea din perspectiva celuilalt. Înțelegerea semnificațiilor reacțiilor celuilalt, ca rezultat al cultivării empatiei și altruismului, devine o cale eficientă pentru a evita sau soluționa conflictele pe parcursul înțelegerii vieții. „

Educația într-o societate globală este subordonată necesității punerii în valoare a potențialului uman în totalitatea sa, urmărind dezvoltarea calităților intelectuale și psihofizice, simțul și comportamentul estetic și moral, capacitatea de a comunica în limba maternă și în alte limbi de circulație internațională.

Punerea în acțiune a cerințelor celor patru piloni ai educației, în care cunoașterea și înțelegerea umană într-o societate globală devin repere fundamentale ale noii educații, vor putea înzestra tinerii cu ceea ce au nevoie pentru a trăi în lumea de mâine împreună cu ceilalți, spre binele tuturor.

Globalizarea scoate în evidență dimensiunile, urgența și caracterul interdependent al problemelor cu care se confruntă comunitatea internațională, faptul că acest proces este ireversibil și impune reacții globale la a căror rezolvare este chemat să-și aducă contribuția fiecare locuitor al planetei. În cadrul acestei reacții globale, învățământul și educația devin principalii responsabili în a forma oameni în măsură să facă față acum și în viitor acestei probleme.

Educația trebuie să transmită eficient și pe scară largă acel volum de cunoștințe și informații adaptate noii civilizații a globalizării, care să nu copleșească prin cantitate, dar să contribuie la dezvoltarea oamenilor la nivel individual și comunitar. Educația trebuie să traseze transformările noii lumi aflate în permanentă mișcare și, în același timp, să pună la dispoziția oamenilor

instrumentele de orientare cu ajutorul cărora acestea să-și găsească drumul afirmării și dezvoltării continue.

Înțelegerea problemelor deosebite ce trebuie rezolvate de educație într-o societate globală și pentru o societate globală pornește de la statutul acesteia de nouă educație. Fără a fi izolată de celelalte tipuri de noi educații, mai ales de unele dintre acestea (educația interculturală, educația pentru pace, educația pentru democrație, educația pentru mass-media, educația ecologică), educația pentru o societate globală o putem considera ca reprezentând un ansamblu coerent și armonizat al acelor „noi educații” cu impact major asupra formării dimensiunii internaționale a omului, mai exact a unei disponibilități reale în a-l înțelege și susține pe semenul său, indiferent de spațiul geografic, etnic, religios, economic în care acesta locuiește.

Lumea în care în prezent trăim poate fi definită ca o arenă globală, o planetă din ce în ce mai aglomerată, care se confruntă cu o reală problemă – a creșterii demografice și implicit a creșterii numărului de tineri, ceea ce înseamnă și sisteme educaționale care să poată să-i susțină și să răspundă nevoilor lor. Politicile educaționale trebuie să reflecte responsabilitatea construirii unei lumi fundamentate într-o mai mare măsură pe sprijinul reciproc. Marginalizarea, excluderea, necunoașterea regulilor democrației și lipsa educației civice sunt factori care pot genera prăpastia dintre o minoritate de oameni capabili să-și găsească un drum de succes și o majoritate care se simte manipulată de evenimente. Oferind tuturor acces la cunoaștere, educația are sarcina de a-i ajuta pe oameni să înțeleagă lumea și să-i înțeleagă pe ceilalți.

BIBLIOGRAFIE

1. Bulzan Carmen, *Sociologia educației contemporane*, ed. Universitaria, Craiova, 2007;
2. Popa, Nicoleta Laura, *Educație și globalizare. Realitate sau speculație?*, în „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza»” Iași, 2001-2002;
3. Delors, Jacques (coord.), *Comoara lăuntrică, Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul XXI*, Iași, 2000;
4. Zamfir Cătălin, *O analiză critică a tranziției*, Editura Polirom, Iași, 2004;
5. Policies and Strategies for Education: a World Bank Review, Lifelong Learning in the Global Knowledge Society: Challenges for Developing Countries, A World Bank Report, 1995;
6. www.worldbank.org.